

POLISH-UKRAINIAN FOUNDATION «THE INSTITUTE OF INTERNATIONAL
ACADEMIC AND SCIENTIFIC COOPERATION»

THEOLOGICAL ACADEMY OF THE UNIVERSITY OF CARDINAL STEFAN
VYSHINSKY IN WARSAW

FUNDACJA ADD

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Збірник наукових есе учасників наукового стажування

**Варшава, Республіка Польща
2019**

Академічна доброчесність: виклики сучасності : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 09.09 – 21.09.2019) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. — Варшава, 2019. — 147 с.

Головний редактор:
ГЛАВЧЕВА Ю. М., НТУ «ХПІ», Україна

Редакційна колегія:

ЦМОЦЬ І. Г., Доктор технічних наук, професор, Національний університет «Львівська політехніка», Україна

ПРЯДКО В. В., Академік АЕНУ, доктор економічних наук, професор, Університет Короля Данила, Україна

GAVRYLIUK I., Doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, Варшавський університет, Польща

РУДАК Т. В., Доктор права Віденського Університету, Австрія

ГРЕБЕНЮК Н. В., Кандидат економічних наук, Університет Короля Данила, Україна

У збірнику викладено матеріали наукових есе учасників стажування, організованого Польсько-українською Фундацією — Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці спільно з Духовною Академією Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві та польською Фундацією ADD.

Метою стажування є ознайомлення із європейськими підходами щодо питання наукового плагіату і популяризація академічної доброчесності, а також підвищення кваліфікації освітян та поглиблення співпраці в академічній та науковій галузі між Україною та Польщею.

У збірнику розглядаються основні проблеми академічної доброчесності в навчальних та наукових роботах, що пов'язано з інтенсивною комп'ютеризацією та інформатизацією всіх аспектів людського життя.

2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. — Київ: Таксон, 2016. — 234 с.

3. Про освіту : Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017 [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

4. Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти КНТЕУ : Наказ № 377 від 02.02.2018 р. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/bf27ad9293fa2bb6f9b2c3031d4b6e4a.pdf>.

Завада О. О.,
к. фарм. н., старший викладач кафедри
медичної та біоорганічної хімії
Харківський національний медичний університет
Каліненко О. С.,
к. хім. н., асистент кафедри
медичної та біоорганічної хімії
Харківський національний медичний університет

САМОПЛАГІАТ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

*«Якщо ви запозичуєте у сучасників, вас вилають за плагіат, а якщо у
прадавніх мудреців — відзначать за ерудицію»*

Чарлз Каліб Колтон

Наука — це динамічна галузь, яка постійно модернізується, вдосконалюється, поводить себе як живий організм. Найважливішою проблемою науки ще з прадавніх часів був плагіат. Якщо в минулому питання плагіату — це було етичне питання, то сьогодні це не лише проблема моралі, дуже часто воно має ще й економічний характер [1, с.151].

Нині, коли інформація є більш доступною та інтернет надає дивовижні можливості дуже швидкого пошуку майже будь яких даних, для людей з

низькими морально-етичними цінностями створюються умови для простого та швидкого присвоєння чужих міркувань, ідей та розробок.

Плагіат порушує права добросовісних авторів та знижує якість наукової діяльності [2, с. 216]. Плагіат сьогодні — це хвороба, яка дуже швидко розповсюджується та, нажаль, майже невиліковна. Плагіатом не соромляться користуватися як школярі, так і претенденти на здобуття наукового ступеню. Чому так? Вчених всього світу хвилює ця проблема та способи її вирішення.

Відомо, що ресурси людини не безмежні, а в сучасних умовах, коли важливою є не лише якість наукової роботи, але ще й кількість публікацій, дуже часто спостерігається тиск, з боку керівників наукових установ або завідувачів кафедр на науковців, який призводить до збільшення кількості публікацій нехтуючи їх якістю [3, с. 26]. Викликають сумніви ті вузи, країни, де щорічно публікується велика кількість праць: невже так багато досліджень проводиться чи просто переписування загальновідомих фактів?

Безперечно, новий досвід ґрунтується на попередніх дослідженнях. Студенти, аспіранти беруть знання з книжок, запозичуючи чужі ідеї. Автори цих книжок беруть ідеї попередніх авторів. Отже, запозичення інших ідей чи знань є необхідністю, навіть сутністю, самого процесу навчання. Але де існує межа між використанням ідей для навчання і плагіатом (навмисним привласненням тексту для самозбагачення чи самореалізації). Найбільш грубим проявом запозичення є присвоєння авторства. Для цього існують і покарання: від морального осуду до виключення зі спілки або позбавлення наукового звання. Від академічного плагіату страждає ідея оригінального дослідження, що врешті решт, шкодить науковому суспільству.

Ще одним актуальним та неоднозначним питанням є проблема самоплагіату, яка досі не має однозначної оцінки. З кожним роком кількість самоцитувань збільшується в декілька разів. Тому нагально виникає потреба у контролі самоплагіату.

Самоплагіат — це процес копіювання, запозичення ідей власних досліджень. Проблема самоплагіату дуже популярна серед вчених та викладачів

вищих навчальних закладах. Відомо, що для отримання звання кандидата чи доктора наук необхідно видати певну кількість друкованих праць, які відображають зміст дисертації. Згідно закону про порядок присудження вчених ступенів зазначається, що здобувач повинен опублікувати певну кількість наукових праць за темою дисертації. Автор може подати одну статтю одночасно у різні журнали або включити великий обсяг раніше опублікованого матеріалу без посилань на нього. Однак автор може свідомо відправити статтю у декілька наукових журналах з метою швидшого її опублікування. Адже відомо, що редакційна колегія може більше року розглядати матеріал, а автор може бути обмежений у часі. В цьому випадку, на нашу думку, самоплагіат виправданий.

Іноді самоплагіат слід розуміти як логічне продовження попереднього дослідження. Якщо автор, наприклад, займається синтезом певної групи речовин, тому логічно, якщо він кожен раз описує актуальність використання даної групи. На відміну від плагіату, самоплагіат вважається порушенням етичних норм, а не авторських прав, тому що автор не може привласнювати власні ідеї. Отже, сама дисертаційна робота — це плагіат вже існуючих, написаних автором, статей чи монографій, бо комплекс усіх цих праць і складає кінцевий варіант дисертації. Формально — це плагіат, але реально — це власні розробки.

Одним із методів боротьби з плагіатом є поява ліцензійних програм по виявленню академічної не добросовісності. Однак існує багато недоліків і в цих програмах, тому що деякі з них вважають прізвище автора або загально відомі терміни (атом, речовина, хімія) плагіатом. Тому потрібно ставити проблему копіювання не лише перед недобросовісними авторами, а й перед програмістами — розробниками робочої програми, яка не буде вважати плагіатом повсякденні слова.

Таким чином, найбільшим ворогом сучасної науки є плагіат, і як один з його видів — самоплагіат. Вирішенням цього питання може бути лише покращення морально-етичних принципів науковців, а у випадку

самоплагіату — самодисципліна та підвищення загального рівня вченого, який може представити свої дослідження таким чином, щоб не зважаючи на науковий напрямок, інтерпретувати свої дослідження під різними кутами зору.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лупаренко Л. А. Інструментарій виявлення плагіату в наукових роботах: аналіз програмних рішень / Л. А. Лупаренко // Інформаційні технології і засоби навчання. — 2014. — Т. 40, №2. — С. 151-169. — ISSN (online) 2076-8184.
2. Ульянов О. І. Самоплагіат у науковій сфері / О. І. Ульянов, Г. О. Ульянова // Південноукраїнський правничий часопис. — 2014. — № 4. — С. 216-218.
3. Абрамова Н. Ю. Проблема плагиата в научных работах / Н. Ю. Абрамова // Научная периодика: проблемы и решения. — 2011. — № 2. — С. 25-28.

Каламбет Я. І.,

к. філол. н., доц. каф. філології та перекладу

Івано-Франківського національного технічного університету нафти й газу

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ VS НЕЧЕСНІСТЬ В СЕРЕДОВИЩІ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ

«Науковий процес без цитування — немислимий, головне тільки, щоб запозичення чужих думок здійснювалося за всіма правилами»,

викладач Боннського університету Діана Ордубад

Інтеграція вітчизняної вищої освіти у європейський і світовий академічні простори вимагає співвідносності з їхніми базовими нормативними принципами та практиками. Про певні зрушення в цьому напрямку на адміністративно-законодавчому рівні можна говорити не лише в контексті останньої редакції Закону України «Про вищу освіту», але й попередніх реформаторських ініціатив. Джерелом та рушійною силою трансформацій вищої освіти є не лише адміністрація закладів вищої освіти (ЗВО) чи Міністерство освіти, а всі суб'єкти